

Dalton *Visie*

TIJDSCHRIFT VOOR DALTONONDERWIJS

Maart is een echte daltonmaand
Gastcolumn Jacques Vriens
Dalton-style in de kinderopvang
Interview met Jan Diemer
Dalton vo schoolt zichzelf

JAARGANG 1 NUMMER 2
MAART 2013

Scholing, training en coaching
0614248101 www.noordijkdaltonadvies.nl

Noordijkdaltonadvies

Soms moet er iets gebeuren voordat er iets gebeurt...

Noordijk Daltonadvies biedt
praktijkgerichte opleidingen voor:

- Leerkrachten (beginnend en gevorderd)
- Dalton-coördinatoren
- Dalton-managers
- Dalton-pedagogisch medewerkers

Noordijk Daltonadvies kan ondersteuning
bieden aan:

- Dalton teams
- Directies
- Leerkrachten

We komen op locatie
en berekenen **GEEN**
kilometerkosten

Succes door groot zijn in het klein blijven en oog voor persoonlijke aandacht

Noordijk Daltonadvies is zelfstandig opleider in Nederland sinds 2005
en heeft al meer dan 100 scholen bijgestaan.

Kijk op www.noordijkdaltonadvies.nl voor meer informatie.

‘Dalton Deventer’

Officiële daltoncertificaten voor

- Leraar dalton primair onderwijs
- Leraar dalton voortgezet onderwijs
- Pedagogisch medewerker dalton kinderopvang
- Daltoncoördinator
- Dalton leidinggevende

Dalton op maat!

- Begeleiding van schoolbrede daltonontwikkeling
- Thematische scholingen voor het hele team
- Coaching / begeleiding van uw daltoncoördinator

Bezoek ook onze website:

www.daltondeventer.nl/nascholing

of neem contact op met

Hans Wolthuis tel. 0570-603085/06-19073422

e-mail: h.j.a.m.wolthuis@saxion.nl

of Anita Schenkeveld tel. 0570-603184

e-mail: m.j.h.schenkeveld@saxion.nl

de schrijfvriend de kwaliteitslijn in schrijven

**Stapsgewijs naar een leesbaar
handschrift met De Schrijfvriend.**

*Leren lezen doet ieder kind in zijn eigen tempo.
Bij leren schrijven kan dat nu ook!*

Voordelen van De Schrijfvriend:

- praktisch observatieblad met vier A5- schriften of 23-rings papier;
- uniek door gearceerde rompzone, gecombineerd met steunlijnen;
- neemt de standaardliniatuur (8 mm) als uitgangspunt;
- biedt leerlingen juiste liniatuur, die past bij hun schrijfvaardigheid.

Nieuwsgierig naar de mogelijkheden van De Schrijfvriend?

Kijk op de website www.deschrijfvriend.nl,

dit is de site voor de juiste pen en het juiste papier.

De Schrijfvriend staat voor goed schrijfonderwijs!

De Schrijfvriend - Postbus 239 - 1270 AE - Huizen
06-33703132 - info@deschrijfvriend.nl

Dalton, een wereldvisie

Martijn Bakker

Laatst tikte ik op Google het woord dalton in. Alleen het woord dalton. Om eens te ontdekken wat dat oplevert. Om eens te zien waarmee dalton op het internet te concurreren heeft. Een beetje in de veronderstelling ook, dat je wereldwijd heel diverse zaken tegenkomt. Maar tot mijn verrassing was dat niet het geval. De eerste pagina's staan vol met daltononderwijs, op de luttele uitzonderingen na van een vermelding in Wikipedia en twee links naar een bedrijf en een scheikundige. Het was vooral onderwijs wat ik tegenkwam, in ruime mate verdeeld over het voortgezet en primair onderwijs. Dat is mooi voor het daltononderwijs, denk je dan. Maar het is ook wel opvallend, dat alleen onderwijs zo nadrukkelijk naar voren komt.

Je zou kunnen vermoeden dat daltononderwijs en de NDV goed weten hoe ze zichzelf hoog in de ranking van Google kunnen krijgen. Maar op pagina 28 is het beeld nog steeds hetzelfde. Je zou daarom ook kunnen denken dat er met het woord dalton gewoon niet zoveel anders te vinden is dan onderwijs. Al maken 91 miljoen hits op het woord dalton dat ook weer niet waarschijnlijk. Ik hou het er maar op dat het daltononderwijs gewoonweg veel en efficiënt publiceert en daarmee zorgt, dat het ook met zo'n enkele zoekterm goed op de kaart staat.

Dat is leuk, want mensen die op zoek zijn naar informatie over daltononderwijs en daltonscholen komen zo veel tegen. Dat versterkt het beeld dat dalton iets te vertellen heeft, dat het wijd verbreid is, dat er iets gezamenlijks in zit, maar ook dat er veel verscheidenheid is. Dat moet bij degenen die de moeite nemen er meer over op te zoeken en na te lezen, toch het idee geven van een onderwijsrichting waar samenhang en visie te vinden is. Dat is waardevol. Het kan mensen aanzetten tot nadenken over hun daltonopvattingen ten aanzien van opvoeden en de wijze waarop ze zelf in het leven willen staan. Het kan ouders en collega's de gelegenheid bieden hun daltonwaarden tegen het licht te houden, waarmee privé en school een verlengstuk van elkaar kunnen worden.

Het draagt misschien ook wel bij aan het ontstaan van nieuwe initiatieven, zoals de opzet van daltonkinderdagverblijven en/of -peuterspeelzalen of het inrichten van organisaties die kernwaarden formuleren met dalton als onderbouwing. Zo beschouwd zijn dalton en daltonwaarden meer dan onderwijs alleen. Een mooi idee. Dalton als een manier van kijken naar de wereld om je heen, naar hoe je met die wereld om je heen omgaat, wat die wereld jou leert en wat jij die wereld kunt leren. Zo leef je dalton ... Dan zit dalton in je ... Dan ontwikkel je daltonvisie.

Colofon

DaltonVisie is een kwartaaluitgave van de Nederlandse Dalton Vereniging. Het tijdschrift heeft als doelstelling belangstellenden over alle facetten van het daltononderwijs te informeren.

Redactie: Martijn Bakker, Rosanne Bekker, René Berends, Dick de Haan, Anita Kleinjan-van Son

Contact: redactie@daltonvisie.nl. Website: www.daltonvisie.nl

Coverfoto: Martijn Bakker

Vormgeving, advertenties en druk: Elma Multimedia b.v., Keizelbos 1, 1721 PJ Broek op Langedijk, 0226-33 16 00, www.elma.nl

Abonnementen: Algemeen abonnement: 25 per jaar. Lerarenabonnement: 20 per jaar (voor medewerkers van erkende daltoninstellingen). Daltonstudenten: 10 per jaar. Daltonvisie wordt gratis toegezonden aan leden van de NDV.

Abonnement aanvragen: www.daltonvisie.nl.

Administratie: VBS/NDV, Bezuidenhoutseweg 251-253, 2594 AM Den Haag, 070-33 152 81

© DaltonVisie

Uitgave: Jaargang 1, nummer 2, maart 2013

Overname is toegestaan onder vermelding van de auteursnaam, 'DaltonVisie' en de uitgavedatum.

Inhoud

NIEUWS

Regiowijis

Anita Kleinjan-van Son en
Rosanne Bekker

4

Het eerste daltonkinderdagverblijf
Hans Wolthuis

14

OPINIE

Indicatoren of 'no method no system'
René Berends

5

Houd dalton in beweging. Een
kanttekening bij borging als kernwaarde
Dick de Haan

27

COLUMN

Het wiel is allang uitgevonden
Jacques Vriens

7

PRAKTIJK

po - sbo De Leilinde: De enige speciale
daltonbasisschool in Nederland
Dick Barghoorn

8

vo - Daltonscholing: gedeelde
verantwoordelijkheid
Mieke van der Kroon

28

INTERVIEW

Jan Diemer: "Jij met je dalton!"
René Berends

10

SCHOOLVERBETERING

De aanbeveling: Werken in verbeter teams
Wendy van Beurden

23

ONDERZOEK

Building Learning Power.
Creëer leer-kracht
Symen van der Zee

18

Vlaamse belangstelling voor dalton
Tess Berghmans

24

HISTORIE

Dalton worden, dalton blijven
René Berends

30

Dalton Netwerk Opleiders

Vroeg of laat krijgt elke daltonschool te maken met een daltonadviseur of -opleider. Deze daltoncollega's worden betrokken bij de daltonontwikkeling van de school, zijn docent van de daltonopleiding, of ondersteunen een daltonnetwerk. Sommige daltonopleiders en -adviseurs zijn verbonden aan een pabo, anderen hebben een eigen adviesbureau, of werken vanuit een schoolbegeleidingsdienst. Binnen de NDV zijn alle daltonopleiders en -adviseurs verzameld in de regio 'Dalton Netwerk Opleiders' (DNO). In het DNO worden samen met het NDV-bestuur afspraken gemaakt over de inhoud en kwaliteit van de daltonopleidingen, zodat scholen en leraren er zeker van kunnen zijn dat hun daltonlicentie of -certificaat werkelijk erkend is. Daarnaast organiseert het DNO het tweejaarlijkse congres voor daltonstudenten. Ook is vanuit het DNO het daltontijdschrift geïnitieerd (daar zijn ze trots op - red.).

Het DNO komt driemaal per jaar bijeen. De derde bijeenkomst is een studietweedaagse op 23 en 24 mei 2013.

Goed bezette regiobijeenkomst in regio Zuid-Holland en Zeeland. Beeld: Anita Kleinjan-van Son

Regiowijs wordt samengesteld door Anita Kleinjan-van Son en Rosanne Bekker. Voor reacties en bijdragen: redactie@daltonvisie.nl.

Minicolleges voor daltoncoördinatoren Midden Nederland

Het daltoncoördinatorennetwerk van de regio Midden Nederland heeft dit schooljaar haar vier jaarlijkse bijeenkomsten verrijkt met mini-colleges. Van oudsher werden wisselende thema's al door de deelnemers zelf op interactieve wijze ingebracht. Deze programmering blijft gehandhaafd, maar is nu uitgebreid met korte lezingen door de netwerkcoördinator over onderwijskundige onderwerpen. Recent is gesproken over de onderzoeksresultaten van John Hattie (leraren zijn de grootste beïnvloeders van leereffecten) en over het gebruik van onderzoeksschalen bij daltononderzoek (daltonelementen bij instructie en groepslessen).

Regio Noord (po)

Dit jaar vindt nog één regiobijeenkomst plaats in regio Noord, op 30 mei 2013. De onderwerpen die besproken worden zijn: 'De elektronische leeromgeving' en 'Reflecteren en werken met portfolio's'.

Daltondag. Uw school of regio in de media? Laat het ons weten

Op woensdag 20 maart is het nationale daltondag. Op deze dag zal weer een groot aantal daltonscholen de deuren openen voor een open inloop. De redactie roept u op om berichtjes die van uw school of regio in de media verschijnen, te scannen en te mailen naar de redactie van DaltonVisie, zodat wij hierover een aardige compilatie kunnen samenstellen.

Literatuurtip

Piet van der Ploeg, voormalig lector daltononderwijs, heeft in het najaarsnummer van 2012 van *Paedagogica Historica: International Journal of the History of Education* een artikel geschreven over het daltononderwijs, onder de titel: *The Dalton Plan: recycling in the guise of innovation*.

Regio Zuid-Holland en Zeeland (po)

De regiobijeenkomst in de regio Zuid-Holland en Zeeland was goed bezet met directie en daltoncoördinatoren. Van de 63 scholen uit deze grote regio waren bijna 50 scholen vertegenwoordigd. Jan van Iwaarden van Bazalt gaf een presentatie over het nut van flitsbezoeken. Gelukkig was er onder de directies en coördinatoren veel herkenning en bijval. Een flitsbezoek blijkt een goed middel te zijn om het reflecteren van leerkrachten binnen het team hoog te houden! De uitgave *Flitsbezoek* is de Nederlandse bewerking van *The Three-Minute Classroom Walk-Trough* van Carolyn Downey. Meer informatie: www.bazalt.nl. Ook het blad *DaltonVisie* werd besproken en dat bleek door de scholen zeer goed te zijn ontvangen. De gezamenlijke lunch gaf veel gelegenheid tot intervisie en netwerken. Deze geslaagde dag op obs De Dukdalf in H.L.Ambacht is zeker voor herhaling vatbaar! De laatste bijeenkomst van dit schooljaar in deze regio is gepland op 5 juni.

Dompeldag Regio Midden Nederland (po)

De regio Dalton Midden Nederland organiseert op 22 maart haar jaarlijkse Dompeldag: een studiedag voor het daltonmanagement, waarin de deelnemers worden ondergedompeld in daltonervaringen. Sinds vorig jaar nemen ook ib'ers en daltoncoördinatoren hieraan deel.

De datum voor het laatste Regionale DaltonDirectie Overleg is 4 juni 2013.

Quotes van de maand!

"Ontmoedig nooit iemand die vooruitgang boekt, hoe langzaam ook" (Plato).

"De waarde van het takenwerk is in te veel daltonscholen gedevalueerd tot een door de leerkracht gecontroleerde activiteit die leerlingen nauwelijks keuzevrijheid biedt" (Dick de Haan).

Dalton Oost-Nederland (DON)

Bij Dalton Oost-Nederland (DON) is er grote belangstelling voor twee bijeenkomsten over het thema 'dalton in groep 3'. Er zijn twee parallelbijeenkomsten in februari/maart in Deventer en in Twente gehouden.

Netwerken in de regio voortgezet onderwijs

Wegens de grote spreiding door Nederland ontstaat bij de dalton vo-scholen steeds meer behoefte aan overleg en samenwerking in deelnetwerken. Binnen de regio zijn inmiddels vijf deelnetwerken actief: Netwerk De Zuidwester (Dordrecht; Barendrecht; Breda; Vught), Netwerk Dalton Noord (Woldendorp; Uithuizen - Wehe den Hoorn; Dokkum; Roden; Groningen), Netwerk AAP (Amsterdam; Alkmaar; Purmerend), Netwerk Westland (Naaldwijk; Den Haag; Voorburg; Zoetermeer; Dordrecht; Barendrecht) en Netwerk Daltondriehoek (Apeldoorn; Velp; Zutphen).

Agenda

13 maart: 5e landelijke daltonstudentencongres in Utrecht

20 maart: nationale daltondag

27 maart: Algemene Leden Vergadering NDV te Amersfoort

27 maart en 18 april: vergadering commissie nascholing en opleiding van de NDV

10 april: Jaarlijkse scholing visiteurs vo

15 mei: Bijeenkomst bestuur van de regio vo

23-24 mei: Studietweedaagse DNO

Oproep

Er gebeurt vast meer in jouw regio op het gebied van daltononderwijs. DaltonVisie biedt je de ruimte om te laten weten welke activiteiten er zijn. Interessante projecten, samenwerkingsverbanden, bijzondere gebeurtenissen, etc. Mail je nieuws naar: redactie@daltonvisie.nl.

Indicatoren of 'no method, no system'

René Berends

Op 27 maart a.s. houdt de NDV haar jaarlijkse Algemene Leden Vergadering.

Vorig jaar is tijdens de ALV het nieuwe visiestuk vastgesteld. De geschiedenis leert dat dit opschudden van de eigen identiteit een traditie is binnen de vereniging. Zo om de tien á vijftien jaar formuleert de NDV haar eigenheid in de dan populaire en modern aandoende bewoordingen.

Het afgelopen jaar is geprobeerd om de indicatorenlijst waarmee scholen gevisiteerd worden, te verbeteren en aan te laten sluiten bij het nieuwe identiteitsstuk.

Dat formuleren van indicatoren is een lastige kwestie, zelfs een dilemma. Want als dalton 'no method, no system' is, dan wringt het natuurlijk om indicatoren vast te leggen. Daarmee probeer je dalton te 'methodiseren' en te 'systematiseren' en loop je het risico dat visiteren het afvinken van lijstjes wordt. Aan de andere kant vinden we het met elkaar belangrijk om daltonkwaliteit inzichtelijk te maken en te verbeteren

en om ons over onze ideeën en praktijk te verantwoorden.

Interessant is vooral de discussie zelf, want daarmee krijgen we steeds beter in kaart waar het ons werkelijk om te doen is. Kwaliteit ontwikkel je door nadenken, reflecteren, door discussiëren en uitwisselen en daarnaar te handelen.

Onder de visiteurs leeft het besef dat het belangrijk is dat scholen vooral zelf bepalen wat hun visie op daltonkwaliteit is en hoe die kwaliteit op school te zien is. Maar om dat in een indicatorenlijst te formuleren, is een moeilijke klus.

In de wintermaanden is er gebroed op zo'n formulering. We zullen die op de ALV met elkaar bespreken. Laat het vooral geen afvinklijstje zijn. Die horen bij methoden en systemen en dat is nu precies wat dalton niet was, niet is en niet zou moeten willen zijn. Kom daarom naar de ALV. Neem kennis van de conceptlijst en doe mee in de discussie.

Voor welke dienstverlening u
ook kiest. U zit altijd goed.

Bij Mercés treft u specialisten aan die het onderwijs door en door kennen. Alle cao's, alle wet- en regelgeving en al die evenzovele uitzonderingen. Wij kennen ze en begrijpen ze. Om u nog beter van dienst te zijn hebben we drie pakketten ontwikkeld die maatwerk leveren op het gebied van: • **Human Resource** • **Personeels- en Salarisadministratie** • **Financieel** en • **Bedrijfskundig**. Mercés kent drie keuzepakketten; **Standaard**, **Plus** en **Excellent**. Deze pakketten kunt u moeiteloos combineren. Afhankelijk van uw organisatie maakt u een keuze waarmee u altijd goed zit. Helder en overzichtelijk. **Meer weten? Bel 0344 - 64 80 00 of mail naar info@merces.nl.**

merces.

Het wiel is allang uitgevonden

Jacques Vriens

Voor mij is onderwijsvernieuwing anno 2013: oude wijn in nieuwe zakken, want het wiel is (bijna honderd jaar geleden) allang uitgevonden door mensen als Montessori, Parkhurst, Petersen, Freinet en Steiner. Maar ik verbaas me er telkens weer over hoe de vernieuwers anno nu het voor elkaar krijgen om leerkrachten wijs te maken dat ze wat 'nieuws' hebben bedacht.

Laatst hoorde ik zo'n engerd met enig dedain spreken over 'die onderwijsdinosaurussen'. Alsof ze vanonder het stof vandaan gehaald moesten worden, terwijl ik al deze mensen nog steeds dankbaar ben.

In de jaren tachtig werd ik directeur van een nieuwe dorpsschool in Brabant. Ik zou het schooljaar beginnen met vierendertig kinderen, maar ik startte uiteindelijk met elf (!) leerlingen. De rest had zich op het laatste moment afgemeld: de meeste ouders konden zich niks voorstellen bij zo'n klein schooltje. Eerlijk gezegd vroeg ik mij ook af waar ik aan begonnen was, want ik kreeg alle groepen, behalve 1 en 2. Ik dacht aan Helen Parkhurst die aan het begin van haar loopbaan in min of meer dezelfde situatie terechtkwam. Maar ik wilde geen etiket op mijn schooltje plakken, want dan dreigt het gevaar dat je kinderen ondergeschikt maakt aan het systeem, in plaats van dat dit er is voor de kinderen. Ik jatte daarom bij het leven van de 'oude' vernieuwers, waarbij Miss Parkhurst wel een flinke bijdrage leverde. Ik ging aan de slag met uur-, dag- en weektaken (waarbij kinderen elkaar natuurlijk mochten helpen); hield regelmatig klassenvergaderingen en leerde mijn groep samen verantwoordelijk te zijn voor de dagelijks gang van zaken. Maar ik liet me ook inspireren door jenaplan, kocht montessorimateriaal en werkte met hoeken (Freinet). Van Steiner nam ik de gedachte over dat kinderen zich zo breed mogelijk moeten kunnen ontwikkelen (dat heet tegenwoordig 'meervoudige intelligentie').

Een zesdubbele combinatieklas

Ik moet toegeven dat ik in de jaren daarvoor zenuwachtig werd van het idee nog eens een combinatieklas te krijgen. Ik begon in Brabant met een zesdubbele combinatie en het werd een van mijn leukste jaren in

het onderwijs. Oudere kinderen hielpen als vanzelfsprekend jongere kinderen en met mijn 'probleemkinderen' (ik had één ADHD'er, één dyslectische jongen en één meisje met faalangst) ging het wonderbaarlijk goed. Een leerkracht is er natuurlijk om kennis over te dragen, maar óók om kinderen zelfvertrouwen te geven en om ervoor te zorgen dat ze zich veilig voelen. Je hebt de unieke kans om in de kleine gemeenschap die je met je groep en de school vormt, volop aandacht te besteden aan de manier waarop je met elkaar omgaat. En dat allemaal in de hoop dat kinderen opgroeien tot tolerante, maar waar nodig ook kritische mensen, die zich betrokken voelen bij de wereld om hen heen. Maar ik vraag me anno 2013 wel bezorgd af of daar in deze barre tijden van 'opbrengstgericht onderwijs' en toetsgekte nog voldoende aandacht voor is!

Uit: *Is de klas nog wel gelukkig?*
Beeld: Annet Schaap

Jacques Vriens is auteur van diverse kinderboeken en ook van het boekje *'Is de klas nog wel zo gelukkig? Van Theo Thijssen tot Meester Jaap, een visie op het basisonderwijs'* (2007, Van Holkema en Warendorf, Houten).

Na negen jaar in het onderwijs besloot Jacques Vriens na lang nadenken te stoppen als directeur en fulltime schrijver te worden. De school had inmiddels bijna 200 leerlingen en werkte nog steeds met heterogene groepen.

Sbo De Leilinde: De enige speciale daltonbasisschool in Nederland

Het schoolgebouw van sbo De Leilinde. Beeld: Dick Barghoorn

Dick Barghoorn

Na vier jaren van intensieve voorbereiding met directie, team en algemeen bestuursleden Bé Bols, Henk Hogeweg en Koen Groeneveld van de Nederlandse Dalton Vereniging, kreeg sbo De Leilinde na een fijne en goede visitatie op 21 april 2010 de daltonlicentie uitgereikt door NDV-voorzitter Willem Wagenaar. In dit artikel een kennismaking met deze unieke school.

Dick Barghoorn is directeur van de speciale daltonbasisschool De Leilinde in Heusden.

Wat is er dalton aan het speciale basis-onderwijs?

Op onze speciale daltonbasisschool gaat het eigenlijk net zoals op gewone reguliere daltonbasisscholen. De zelfstandigheid van de leerlingen krijgt bijvoorbeeld vorm door middel van een weektaakkaart, het zelf

leren plannen op deze taakkaart, het uitvoeren en corrigeren en de zelfevaluatie ervan.

Dit begint onder leiding van de leerkracht. Deze heeft voor onze sbo-leerling de te maken lesstof, per week, bepaald. Daarna gaat de leerling zelfstandig twee of drie taken per dag plannen volgens de in onze school gebruikte dagkleuren. De leerling, die hiermee moeite heeft, wordt individueel door de leerkracht of stagiaire geholpen. We merken dat dit vaak leerlingen betreft, die autistisch zijn of kenmerken van PDD-NOS hebben. Je kunt dan de leerlingen die wel zelfstandig kunnen werken, 'loslaten' om de anderen te kunnen helpen.

Als de leerling zelfstandig aan zijn taakkaart begint, heeft de leerkracht tijd om instructie te geven. Als de leerling, tijdens het werken aan de taakkaart, zijn werk af heeft, gaat hij over op het keuzewerk. Dit kan zowel individueel, als met het maatje uitgevoerd worden. Dit staat op de taakkaart en de leerkracht houdt hiervan een schema bij. Een vaste dagelijkse structuur is voor onze sbo-leerling van wezenlijk belang.

Daarnaast zijn de leerlingen verantwoordelijk voor het zelf halen en terugbrengen van materialen. Hierbij, en bij alle leer- en sociale gebieden is het bieden van structuur belangrijk.

Dalton zit bij ons ook in de instructie bij de schoolvakken. Ondanks dat elke leerling op zijn eigen niveau werkt, is de leerkracht toch in staat om bij rekenen, taal, lezen en spelling groepjes te clusteren.

In ons klassenmanagement gaan we per vak uit van wel vier of vijf groepjes. Deze krijgen via een goed lesrooster instructie. De verwerking van de leerstof, na de instructiefase, staat op de weektaakkaart. Dat voert de leerling uit volgens de gemaakte planning op het moment dat taakkaartwerk op het dagprogramma staat.

De planning daarvoor gaat in overleg met de leerkracht. De leerling beslist zelf over de planning en de leerkracht stuurt en begeleidt daar waar nodig. Bovengenoemde zaken zijn aspecten, waarmee andere scholen hun voordeel zouden kunnen doen. Het vraagt een strakke organisatievorm binnen het klassenmanagement.

Deze manier van werken is te realiseren, omdat wij veel extra ondersteuning hebben van stagiaires van een ROC, Hogeschool Dramatherapie of van een

opleiding Pedagogiek. Op onze school zetten we de stagiaires van de hier bovengenoemde instanties zo breed mogelijk in. Ze moeten assisteren in de klas, werken met kleine groepjes kinderen, checken het nakijkwerk (wat door de leerling zelf is nagekeken), participeren in alle activiteiten, welke op de school plaatsvinden en/of geven lessen. Dit alles kan in het kader van de opdrachten, die zij voor hun opleiding moeten uitvoeren.

Tutoren en mediators

Op school maken we, vooral bij het vak technisch lezen in de midden- en bovenbouwgroepen gebruik van tutoren. Dit zijn leerlingen, die extra lezen met leerlingen, die veel moeten oefenen om hun leesvaardigheid te vergroten. Dit gebeurt drie- á viermaal per week. Kinderen mogen hun eigen werkplek kiezen, zowel binnen als buiten de groep. De begeleiding en het toezicht is erg overzichtelijk, al kunnen onze sbo-leerlingen, die een grote diversiteit aan IQ's en leer- en gedragsproblemen hebben, ook voor veel onrust zorgen. Wij hanteren hiervoor verschillende daltonoplossingen, zoals het samen ruzies uitpraten en het uitpraten van problemen onder leiding van een mediator. Dit is een leerling, die samen met de leerlingen, die problemen hebben, rond de oplofstafel gaat zitten en het probleem probeert op te lossen. Voordat je je mediator mag noemen, krijg je via de schoolpsychologe en schoolvideo-interactiebegeleidster een training van zes lessen. Je leert dan alle stappen, die je nodig hebt om als mediator oplossingen in kleine conflicten te onderkennen, uit te praten en op te lossen. Je krijgt ook een officieel mediationdiploma dat door de directeur uitgereikt wordt.

Voor onze leerlingen is het nodig duidelijk vooraf af te spreken met wie je gaat buitenspelen of gaat samenwerken bij keuzewerk en bij het werken uit de kieskast. De leerling geeft dit zelf aan. De evaluatie hiervan vindt dagelijks plaats door het voeren van een gesprekje.

Wat kunnen reguliere basisscholen leren van het passend onderwijs op een sbo daltonschool?

In de periode dat ik, naast mijn directeurschap, ook daltoncoördinator was, bezocht ik vele scholen. Overall waar ik kwam werd het daltononderwijs op een zeer intensieve manier uitgedragen. Elke school hanteerde op zijn eigen wijze de drie pijlers. Veel reguliere basisscholen hebben problemen bij het vormgeven van passend onderwijs. Vanuit onze speciale daltonbasisschool kunnen wij scholen daarbij helpen. Ik denk daarbij vooral aan een aantal tips betreffende het klassenmanagement en de directe instructie. Voor wat betreft het klassenmanagement is het nodig om ervoor te zorgen dat je een helikopterview van je klas hebt, met name voor de vakken technisch lezen,

Beeld: sbo De Leilinde

begrijpend lezen, rekenen en spelling. Kijk goed in je rooster hoe en wanneer je aan de diverse groepen instructie geeft. Zorg dan dat de andere leerlingen met hun taakkaart of keuzewerk bezig kunnen zijn. Geef dit via pictogrammen op een planbord duidelijk aan. Als de leerling precies weet wanneer hij instructie moet krijgen of met de taakkaart aan de slag moet, dan geeft dit veel duidelijkheid. Structuur is voor elk kind van wezenlijk belang.

Deze organisatievorm kun je ook toepassen bij de zaakvakken. Als je twee niveaus in je groep hebt, geef dan bijvoorbeeld aan het begin van de middag aan de ene groep les, terwijl de andere leerlingen taakkaartwerk maken of computeropdrachten uitvoeren of een samenwerkingsopdracht op een eigen werkplek uitvoeren. Vervolgens draai je dit schema halverwege de middag om. Om dit organisatorisch nog beter te kunnen handelen, wil ik de tip meegeven om stagiaires te zoeken bij roc's of pabo's. De studenten leren in jullie organisatie en de school kan extra handen in de klas inzetten.

In mijn optiek zijn dit handvatten om de leerkracht aan het denken te zetten. Als je organisatie goed is krijgt elk kind het onderwijs dat bij zijn onderwijsbehoefte aansluit.

Voor meer informatie
of een bezoekefspraak:
0416-339483 of
sbodeleilinde@wvorange.nl

Beeld: sbo De Leilinde

Jan Diemer. Beeld: Martijn Bakker

Een interview met Jan Diemer, oud-voorzitter en erelid van de NDV

Jij met je dalton!

René Berends

In 1997 neemt Jan Diemer, oud-voorzitter van de NDV en erelid van de vereniging, afscheid van het onderwijs. Hij is daarna nog een paar jaar bestuurslid van de NDV en daltonvisiteur.

Tijdens, wat later zijn laatste schoolbezoek als daltonvisiteur zal blijken te zijn, spreekt de directeur van de betreffende school over het IST en RST. 'Ik wist niet waar hij het over had. Toen ik zelf eenmaal directeur af was en de ontwikkelingen niet meer op de voet volgde, raakte ik snel achterop. Het was goed dat ik er toen als 68-jarige mee stopte. Ik kijk terug op een prachtige tijd. Dalton heeft mijn leven verrijkt.'

Diemer is in 1936 in Amsterdam geboren en brengt er ook zijn jeugd door. Zijn Amsterdamse accent en zijn Amsterdamse karakter heeft hij daarna nooit verloren, ook al brengt zijn carrière hem naar Amersfoort, Drenthe en uiteindelijk naar Overijssel.

Persoonlijkheidsonderwijs

Jan gaat naar school op de Hillegomschool in Amsterdam-West. Zonder dat zelf destijds beseft te hebben, moet daar de liefde voor dalton ontstaan zijn. De Hillegomschool was een vernieuwingschool, een school met een 'losser klassenverband'. De grondlegger, de onderwijzer Leo Groeneweg, krijgt in 1920 toestemming om een proefklas met persoonlijkheidsonderwijs te beginnen op de Staringschool. In 1930 wordt het experiment uitgebreid op de Hillegomschool, de 'Eerste School voor Persoonlijkheidsonderwijs'. 'We hadden geen vast rooster,' zegt Diemer, 'en werkten er dagelijks zo zelfstandig mogelijk aan opgedragen taken.'

Opmerkelijk is dat, als Kohnstamm in 1924 het in Engeland onderzochte daltononderwijs in Nederland wil introduceren, hij hiervoor de naam persoonlijkheidsonderwijs overweegt, maar: 'omdat onder dien naam juist in de laatste maanden de eerste ervaringen zijn gepubliceerd met individueel onderwijs in de lagere school' (Bigot, e.a., 1924) wordt de term 'persoonlijkheidsonderwijs' uiteindelijk niet benut.

Van school verwijderd

Na de middelbare school is het voor Jan nog allerm minst duidelijk dat hij onderwijzer zal worden. Hij gaat wel naar de Gemeentelijke Kweekschool in Amsterdam, maar probeert ook verschillende andere baantjes uit.

Het afronden van zijn onderwijzersopleiding gaat niet zonder slag of stoot. 'Parkhurst gooide ooit een tomaat naar een leerkracht en werd vervolgens geschorst! Toen ik, na een ziekteperiode in een sanatorium doorgebracht te hebben, op school van leraar Fenz te horen kreeg dat ze me daar nog een jaartje extra hadden moeten vasthouden, gooide ik hem in een opwelling een inktpot naar zijn hoofd! Ik werd geschorst, mocht uiteindelijk terugkomen als ik mijn excuses zou maken, maar dat heb ik nooit gedaan!'

'Ik ben toen naar de Hervormde Kweekschool van Johan van Hulst gegaan. Van Hulst, later hoogleraar en politicus, leeft nog steeds. Hij is inmiddels 102 jaar! Ook op zijn school ben ik overigens verwijderd! Een leraar scheurde een boek van mij in tweeën en ik maakte daarop de nodige stennis! Ik mocht nog wel mijn examen doen. Later heb ik Van Hulst op mijn knieën gesmeekt of ik bij hem nog de hoofdakte mocht doen.'

Een volgeling van Hein Kleyn

In 1958 gaat Diemer, als gymnastiekleraar, deels werken op de daltonschool in Sloten, waar Hein Kleyn dan hoofd is. Kleyn was destijds een belangrijk man, een bestuurslid van de NDV. 'Amsterdam was na de Tweede Wereldoorlog belangrijk binnen de vereniging, met hoofden als Kokkes, Uittien, Tromp en Kleyn en met de gemeentelijk inspecteur Bakkum. Ik heb op de school van Kleyn geprobeerd het gymnastiekonderwijs te daltoniseren!'

Voor de hoofdakte loopt Diemer in 1959 op dezelfde school in Sloten stage. 'Daarna heb ik gewerkt op een school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen in Amsterdam-Noord. Ik heb ook nog mijn mo-akte pedagogiek in Utrecht gedaan.'

Als Hein Kleyn naar Amersfoort verhuist en daar bij de Amersfoortse School Vereniging een school gaat daltoniseren, vraagt hij Diemer om hem, als jonge onderwijzer, te volgen. 'Ons werd daar een huis in het vooruitzicht gesteld. Dat zou er in die tijd in Amster-

dam echt niet van gekomen zijn. Dus gingen we in 1961 naar Amersfoort.'

Een daltoncarrière

'In 1969 word ik zelf hoofd van een school in Valthermond. Daar groeit de school onder mijn leiding, geleidelijk naar dalton toe.

In 1977-'78 maak ik een nieuwe stap in mijn carrière en ga ik naar de Dorpsschool in Holten. Het is een hectische tijd. Ook die school wordt een daltonschool. En terwijl het feest van het vijftigjarig bestaan van de school voorbereid en gevierd wordt, lig ik in het ziekenhuis met een lichte hartaanval!

De jaren zeventig zijn bijzondere jaren voor de NDV. In 1971 wordt de vereniging in slapende toestand gebracht. Tot 1979 zijn er geen gezamenlijke activiteiten.

Maar na de 'sluimerperiode' ontstaat er nieuw elan. Het driemanschap (Lignac, Brouwer en Kleyn) dat in deze periode op de winkel gepast heeft, komt in 1979 bijeen in De Oude Tram in Amersfoort. Er wordt ook een aantal jonge mensen bij gevraagd, als Hans Wenke, Hein Stempels, Peter Graafmans en Jan Diemer. Van hen wordt verwacht dat ze op termijn het stokje overnemen. Er wordt een ledenvergadering uitgeschreven, die op de school van Roel Röhner in Utrecht gehouden wordt. 'Ik weet nog goed dat er maar twee leden op af kwamen!'

Toch wordt de NDV nieuw leven in geblazen. Er wordt een bestuur gekozen en Diemer wordt de voorzitter. 'We waren er in die begintijd flink druk mee. Meestal avondvergaderingen bij Röhner op school en allemaal liefdewerk-oud-papier. Mijn vrouw zei destijds wel eens: "Kun je voor dat dalton van jou er niet een krantenwijkje bijnemen?"'

'Als voorzitter heb ik in 1981 de viering van het vijftigjarig bestaan van de vereniging meegemaakt. Er werd een grandioos feest voorbereid in Eindhoven. Iemand uit het bestuur had relaties bij Philips. Hij zou het feest wel regelen. Toen Peter Graafmans mij een paar dagen van te voren belde en vroeg wie dat allemaal zou gaan betalen, dacht ik naïef dat een feest regelen ook betekende het regelen van de betalingen. Ik heb op het feest in de rats gezeten en steeds gedacht dat de politie zo zou komen binnenvallen! Uiteindelijk, droeg nota bene Shell, voor elk jaar dat de NDV oud was, honderd gulden bij.'

Bestuurslid, erelid en visiteur

Toen de vereniging weer op de rails stond, is Jan teruggetreden als voorzitter: 'Ik was niet zo'n denker, prater en schrijver en had het ook druk met mijn eigen school.'

Diemer werd in 1982 opgevolgd door Van Mierlo. 'Hij was met pensioen en kon er wat meer tijd in steken. Van Mierlo was altijd voorzichtig en op zoek naar compromissen. Hij heeft het prima gedaan, net als Dick van Hennik overigens daarna! Dick heeft het in het begin van zijn voorzitterschap

wel lastig gehad. In 1994, toen hij net aangetreden was, speelden er irritaties tussen SDN (Stichting Dalton Nederland) en de NDV. De bestuursvergaderingen gingen in die tijd altijd over geld. De noodzakelijke professionalisering van de vereniging en de opleiding en begeleiding van leerkrachten en scholen leidde tot een verdere vercommercialisering. En door het groeiende aantal daltonscholen was er een flinke markt voor ouderavonden en cursussen. Nu kijken we er niet meer van op dat daarbij geld verdiend wordt, maar dat was midden jaren negentig wel anders!'

'Toen ik in 1997 op 62-jarige leeftijd met de VUT ging, ben ik enige jaren later ook uit het bestuur gestapt. Ik ben toen benoemd tot erelid van de vereniging! Na mijn benoeming is dat meteen afgeschaft, zodat ik nu nog het enige erelid ben! Later ben ik ook nog geridderd voor mijn bijdrage aan het daltononderwijs.'

'Als bestuurslid en visiteur heb ik wel unieke dingen meegemaakt. Ik weet nog goed dat ik bijvoorbeeld bij de opening van Het Roessink in Deventer in het donker met mijn beste pak in het prikkeldraad bleef haken en met een winkelhaak in mijn broek voor een grote groep ouders stond.'

De Dorpsschool moet blijven!

De meest vervelende fase in mijn carrière betrof de fusieperikelen in Holten. We hebben ervoor moeten vechten om het daltonkarakter van de Dorpsschool tijdens de fusie te behouden. Ouders wilden daarvoor van de openbare school desnoods een neutraal-bijzondere school maken. Er werd actie gevoerd, zelfs met vliegtuigjes met slepen in de lucht waarop stond: 'De Dorpsschool moet blijven'. Het heeft bij de fusie een aantal collega's hun baan gekost. Dat was heel vervelend. Zij konden zich uiteindelijk niet in dalton vinden. Het is mooi om te zien dat de fusieschool, obs De Holterenk in Holten, nu toch een goede daltonschool is. Laatst was ik er weer even. Toen zei een voormalige ouder nog tegen me: 'Jij ook altijd, met je dalton!'

Mijn lust en mijn leven

'Onderwijs is altijd mijn lust en mijn leven geweest! Toen ik vroeger met mijn twee broers, die beiden ook directeur van scholen waren, bij mijn moeder op bezoek was, stond er altijd een potje op het dres-soir. We mochten tijdens onze bezoeken aan haar altijd even tien minuten over onderwijs praten, maar daarna niet meer. Gebeurde dat dan toch, dan was zij onverbiddelijk en moest er door de overtreder een rijksdaalder in het potje gedaan worden! Van dat geld gingen we dan wel weer samen iets leuks doen!'

Literatuur

Bigot, L.C.T., Diels, P.A., Kohnstamm, Ph. (1924). De toekomst van ons volksonderwijs. Deel 2. Scholen met een losser klasseverband. Amsterdam: Nutsuitgeverij.

Algemene Leden Vergadering NDV

Op woensdag 27 maart 2013 vindt de algemene ledenvergadering van de Nederlandse Dalton Vereniging plaats. De jaarvergadering vindt plaats in Seats2Meet te Amersfoort (Stationsplein 49) van 14.30 tot 17.00 uur (inloop vanaf 14.00 uur). Op de agenda staat onder andere het onderwerp Identiteit. De indicatoren hiervoor zullen tijdens deze ALV worden vastgesteld.
(bron: Nieuwsbrief 18 februari 2013)

Studietweedaagse Dalton Netwerk Opleiders.

Voor opleiders en adviseurs op daltongebied organiseert het Dalton Netwerk Opleiders een studietweedaagse op 23 en 24 mei 2013. Het centrale thema is 21st Century Skills en richt zich op de vraag hoe daltononderwijs geschikt gemaakt kan worden voor gebruik in de 21e eeuw. Het programma loopt van donderdag 12.30 uur tot vrijdag 12.30 uur, waarna wordt afgesloten met een lunch. Plaats: Conferentiehotel Villa Heidebad, Molenweg 17, 8162 PE Epe.

Daltonconferentie 2014

De landelijke daltonconferentie voor alle leden vindt plaats op woensdag 9 april 2014 in Deventer.

**Maak deze daltonmaand compleet met
je eigen abonnement op
DaltonVisie!**

25
per jaar

Ga naar
www.daltonvisie.nl
en download het
aanmeldings-
formulier.

daltonleraren 20
daltonstudenten 10

Het eerste daltonkinderdagverblijf

'Als dit de maat wordt voor daltonkinderopvang, dan ligt de lat erg hoog!'

Hans Wolthuis

Steeds vaker werken scholen samen met partners bij het bieden van een dagarrangement aan kinderen van 0-13 jaar. Scholen worden zo 'brede school', – of mooier nog – ontwikkelen zich samen met hun partners tot 'kindcentra', waar invulling wordt gegeven aan een doorgaande lijn 0-13.

Voor daltonscholen, die hun samenwerking met peuterspeelzalen, kinderopvang en kinderdagverblijven willen optimaliseren, is het wenselijk, dat ook hun partners werken vanuit een daltonvisie.

Bij de Nederlandse Dalton Vereniging (NDV) zijn er al verschillende aanvragen ingediend door scholen, die gevisiteerd willen worden als 'dalton'-kindcentrum en ook een gemeenschappelijke licentie willen aanvragen. Maar tussen de kinderopvang enerzijds en de basisschool anderzijds staan allerlei bestuurlijke en financiële schotten. Om die reden is ervoor gekozen een apart daltoncertificaat voor pedagogisch medewerkers kinderopvang te ontwikkelen en een aparte daltonlicentie te ontwikkelen voor kinderdagverblijven.

Pilot

Ruim anderhalf jaar geleden heeft de NDV kennisgemaakt met Katinka Walhout en Linda van der Vliet, twee jonge daltonleerkrachten, die – begeleid door DaltonDeventer – een kinderopvang en bso

waren opgestart en deze vorm wilden geven vanuit de daltonuitgangspunten. De NDV ondersteunde dit initiatief van harte. Fris! kinderdagverblijven kon zich 'dalton i.o.' noemen.

Gelijktijdig met de ontwikkelingen binnen Fris! zette de NDV een pilot uit, die moest leiden tot een scholingsprogramma voor pedagogisch medewerkers en tot het formuleren van de eisen voor het individuele daltoncertificaat voor pedagogisch medewerkers, als ook voor de visitatie en de daltonlicentie voor instituten.

Daltonkinderopvang?

Natuurlijk stonden DaltonDeventer en Fris! voor de vraag, hoe binnen de kinderopvang en bso 'dalton' een kwaliteitskeurmerk kon worden. Gekozen is voor een tweetal uitgangspunten: structuur en de kernwaarden, met de nadruk op effectiviteit en zelfsturing.

Fris! heeft ervoor gekozen alle afspraken, werkwijzen en dagritmes voor haar kinderen vast te leggen. In een gestructureerde omgeving kun je erop vertrouwen, dat kinderen zichzelf beter kunnen redden. Ook zijn afspraken met de pedagogisch medewerkers vastgelegd in zogenaamde stuurkaarten: binnenkomst, start dagritme, eten en drinken, spelen in hoeken,

Hans Wolthuis is daltonadviseur en -opleider. Hij begeleidt vanuit DaltonDeventer teams van daltonscholen en kindcentra bij scholing en ontwikkeling. Hij is tevens bestuurslid van de NDV. Contact: h.j.a.m.wolthuis@saxion.nl

etc. Door de heldere structuur en de voorspelbaarheid van de werkwijze worden vertrouwen, vrijheid en zelfstandigheid mogelijk gemaakt!

De effectiviteit en doelgerichtheid worden bij de opvang van peuters vertaald naar zowel persoonlijkheidsontwikkeling, daltonvaardigheden en 'executive functions', als naar heldere doelen op het gebied van spraak- en taalontwikkeling, motorische en zintuiglijke ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en rekenprikkel.

Fris! volgt voor het inhoudelijk deel de thematische aanpak van 'Uk en Puk', een pakket voor voor- en vroegschoolse ontwikkeling. De thema's worden voor de verschillende leeftijdsgroepen (0-1,5; 1,5-2,5; 2,5-4) uitgewerkt in concrete activiteiten, woordlijsten en doelen, waaraan in bepaalde perioden gewerkt moet worden. De bereikte resultaten worden vastgelegd in een overdrachtformulier, waarmee het kinderdagverblijf de basisschool informeert over de ontwikkeling van het kind. Met name de mate waarin het kind is voorbereid om in een schoolse setting te kunnen functioneren (concentratie, spanningsboog, zelfsturing, verantwoordelijkheid, etc.), is hierbij een onderscheidend kenmerk voor de daltonkinderopvang.

Ommezwaai

Tijdens de opleiding voor het daltoncertificaat bleek hoezeer de pedagogisch medewerkers opgeleid zijn om te verzorgen. Bij sommigen van hen moest het roer echt om. Doel werd nu om kinderen op te voeden, zelfstandiger te maken en ze, waar mogelijk, wat te leren. Steeds weer werd duidelijk, dat de basis voor een goede daltonkinderopvang naast het bieden van structuur vooral gelegen is in de kwaliteit van de pedagogisch medewerkers. In het verloop van de cursus voor het daltoncertificaat is in de pilot de focus dan ook gericht op het bewust handelen van de medewerkers, het zien van kansen en valkuilen.

*Puk is het speelkameraadje van de kinderen. Via Puk betrekken de pedagogisch medewerkers de kinderen bij de verschillende activiteiten.
Beeld: Katinka Walhout*

Bij Fris! zullen binnenkort de laatste medewerkers het daltoncertificaat behalen, zodat vrijwel alle medewerkers over het certificaat zullen beschikken.

In de miniportfolio's, waarmee het individuele cursus-traject werd afgesloten, reflecteren de cursisten op de daltonkwaliteit van hun handelen.

Informatie over Uk en Puk: www.pukenko.nl
(uitgeverij Zwijssen)

Visitatie

Op 11 december 2012 werd Fris! gevisiteerd. Hierbij werd gebruik gemaakt van een op de kinderopvang toegesneden bewerking van het nieuwe format voor de visitaties po en vo, waarin vooral een groter gewicht wordt toegekend aan de zelfevaluatie van het gevisiteerde instituut.

Het visiteren van een kindcentrum was ook voor de bezoekers een nieuw avontuur, want waar let je op en wat kun je eisen? De bezoekers waren onder de indruk: 'Als dit de maat wordt voor daltonkinderopvang, dan ligt de lat erg hoog!' En wat was er kenmerkend voor dalton? De structuur, die vrijheid mogelijk maakt en de pedagogisch medewerkers, die in elke situatie ontwikkelkansen zien.

We zoeken een school, waar de bso goed is.

Ouders

Ook ouders blijken zeer tevreden met Fris! De moeder van Jim brengt haar zoon vanuit een andere wijk naar Fris! Jim is bijna 4, maar: 'We hebben nog geen school in onze buurt gevonden. We zoeken een school, waar de bso goed is. Ik zoek geen opvang, maar expertise op niveau. Hier wordt met thema's gewerkt en biedt elke periode een nieuwe uitdaging. Dat kan ik thuis niet bieden!'

*De eerste, in juni 2012 gecertificeerde pedagogisch medewerkers van KDV Fris! te Apeldoorn.
Beeld: Willem Wagenaar*

Twee kinderen uit groep 3/4 lezen voor aan kinderen van KDV Nieuwe Wereld.

Beeld: Stef van Wickeren

De eisen voor het daltoncertificaat voor pedagogisch medewerkers kinderopvang zijn te downloaden via: http://www.vbshome.nl/ndvdocs/Artikel525_359.pdf

Dit artikel kwam tot stand met medewerking van Katinka Walhout, initiatiefnemer van daltonkinderopvang in Apeldoorn en Stef van Wickeren, directeur van daltonbasisschool Columbus in Heerhugowaard.

Samenwerking met daltonschool i.o. St. Eloy

Fris! werk nauw samen met basisschool St. Eloy. De bso zit in hetzelfde gebouw, en sluit pedagogisch en qua symbolen en procedures nauw aan bij de werkwijze van de basisschool. De school is de afgelopen jaren van 144 naar 177 leerlingen gegroeid. Een goed deel van die groei wordt toegeschreven aan de samenwerking met Fris! Ouders van peuters, die tevreden zijn over dalton, plaatsen hun kind graag op de daltonschool, ook als die voor hen iets verder weg ligt.

De samenwerking met de school wordt verder verdiept. In januari is een pilot gestart rond een klas 0. Deze wordt gedragen door een onderwijsassistente van de school, in samenwerking met een pedagogisch medewerker van Fris!

Campus Columbus

Ook bij De Wieken in Nijmegen en op Campus Columbus in Heerhugowaard wordt al enige jaren toegewerkt naar een vergaande afstemming en samenwerking tussen kinderopvang en school. Vanuit één gebouw, één 'social community' en één visie op het begeleiden van kinderen wordt vormgegeven aan een kindcentrum, waar een afgestemd dagarrangement gecreëerd kan worden voor elk kind.

Daltonbasisschool Columbus, in 2005 ontworpen en in bezit van de licentie sinds 2007, werkt met haar partner samen aan de afstemming voor wat betreft de daltonkernwaarden, voor kinderen vanaf nul jaar, het gehele jaar door.

Informeel vormt Campus Columbus voor kinderen en ouders al één gezicht, met een eigen website (www.campuscolumbus.nl) en nieuwsbrief. Er is zelf al een eigen app beschikbaar! Maar nog belangrijker, er is een team van professionals, dat elkaar meer en meer weet te vinden. Zij werken samen en leren van elkaars professionele achtergronden.

Ook de locatiemanager opvang, Monique Bankras, en de schoolleider, Stef van Wickeren, ontmoeten elkaar regelmatig bij het campusoverleg. Zij dragen de ambitie uit om de twee gescheiden disciplines, onderwijs en opvang, samen te brengen op pedagogisch, inhoudelijk en organisatorisch terrein.

De kinderen van het kinderdagverblijf en de peuterspeelzaal ontmoeten de kinderen uit de onderbouwunits. Er wordt voorgelezen, samen gegymd en bij feesten en voorstellingen is het al gewoon dat de activiteiten voor de jongste kinderen geïntegreerd worden. Ook de overgang van school naar de buitenschoolse opvang is vloeiend, fysiek, door de open deuren in het pand maar ook door eenzelfde pedagogische benadering. Inmiddels worden ook de pedagogisch medewerkers van het kinderdagverblijf, de speelzalen en de bso geschoold in dalton. Het is duidelijk dat de kernwaarde zelfstandigheid in de campus begint met zelfredzaamheid. Pedagogisch medewerkers ervaren inmiddels wat het betekent voor het bieden van vertrouwen en het aangaan van verantwoordelijkheid, als zij bewust een 'stapje terug' doen.

Ontwikkelpunten zijn er overigens nog genoeg; het volgen van kinderen van nul tot twaalf jaar bijvoorbeeld. Zou het portfolio van Columbus niet al kunnen beginnen in de voorschoolse periode? Ook de 'frontoffice' kan verder ontwikkeld worden. Er is al een gezamenlijke jaargids waarin de uitgangspunten van de samenwerking beschreven staan. Toch moet een ouder met een schoolgaand kind én een baby zich nu nog op twee manieren aanmelden en afwachten of er plaats is. Er zijn dan ook genoeg onderwerpen die nog besproken kunnen worden in de Campusraad, de samenvoeging van de medezeggenschapsraad van school en de oudercommissie van de opvang.

In april van dit jaar wordt Columbus als school wederom gevisiteerd door de NDV. Bij de visitatiecommissie is de vraag neergelegd om de hele Campus van feedback te voorzien. De licentie zal zich voortsnog beperken tot de school maar de ambitie is om deze voor de hele Campus te verwerven!

17

Creëer leer-kracht

Building Learning Power

Symen van der Zee

Scholen moeten vandaag de dag niet alleen opleiden voor toetsen, maar voor een leven lang leren. Dit artikel presenteert een in Engeland ontwikkelde aanpak voor het 'leren leren', genaamd Building Learning Power (BLP). De aanpak is ontwikkeld door Guy Claxton (2001, 2002) en wordt inmiddels op tal van scholen in Engeland toegepast (Claxton et al, 2011). BLP tracht kinderen voor te bereiden op een onzekere toekomst, door systematisch te werken aan het lerend vermogen van de leerlingen. Leren om te leren wat nodig is om te leren, daar gaat het in essentie om. Het is tijd om de aanpak van overzee te halen en de kansen te verkennen die het biedt voor het daltononderwijs.

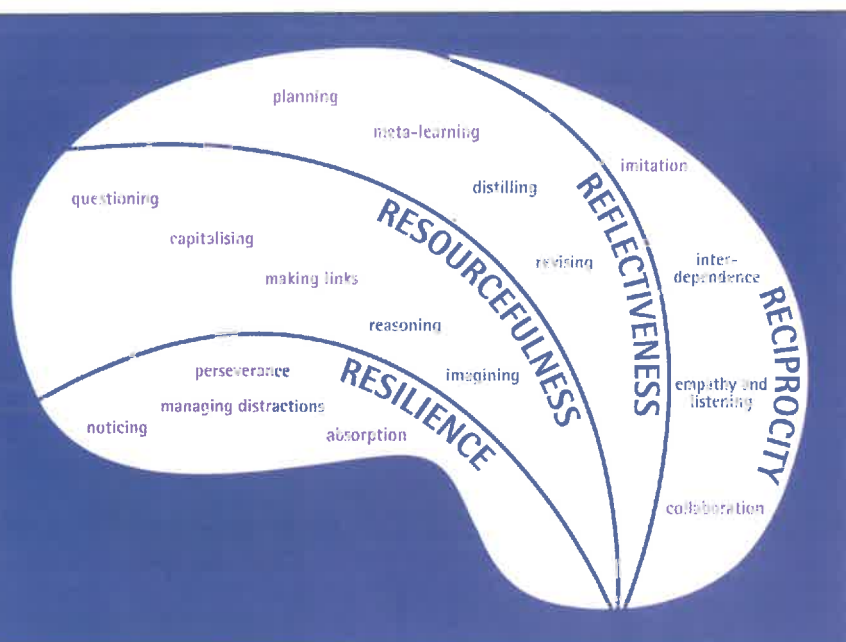
Symen van der Zee is als onderzoeker verbonden aan het lectoraat Daltononderwijs en onderwijsvernieuwing van Saxion Deventer

Prestatiecultuur of leercultuur

Building Learning Power gaat over het creëren van een cultuur in klaslokalen en in de school meer algemeen (Claxton, 2001; Claxton et al, 2011). Een cultuur die gewoonten, houdingen en vaardigheden cultiveert die ervoor zorgen dat jongeren uitdagingen en onzekerheden vol vertrouwen, kritisch en creatief aangaan. Een cultuur die gericht is op leren en het steeds beter worden in leren. Van zo'n leercultuur is in het Nederlandse onderwijs op dit moment weinig sprake. Er heerst een prestatiecultuur. Paradoxaal genoeg leidt zo'n cultuur niet altijd tot betere prestaties. Talloze studies demonstreren dit. Leerlingen leren meer wanneer ze gefocust zijn op het onder de knie krijgen van de leerstof, in plaats van op het presteren op de toets (zie bijv. Dweck, Mangels & Good, 2004; Ormrod, 2011; Woolfolk, 2010). Iets vergelijkbaars geldt voor leraren. Leraren onderwijzen meer en beter wanneer ze gericht zijn op 'mastery'. Flink en collega's (1990) toonden dit aan in een aardig experiment. Twee groepen leraren kregen hetzelfde materiaal te onderwijzen, maar met een verschillende taakomschrijving. De eerste groep kreeg te horen: 'Het is jouw taak om ervoor te zorgen dat de leerlingen goed presteren.' De tweede groep werd verteld: 'Het is jouw taak om de leerlingen te helpen bij het eigen maken van de leerstof.' Het subtiele verschil maakte nogal uit voor hoe de leraren te werk gingen. De eerste groep leraren nam de touwtjes strak in handen: ze onderwezen meer en gaven kinderen minder keuzes. De tweede groep leraren gaf leerlingen meer inspraak en ook verantwoordelijkheid voor het leerproces. Dit had een duidelijk effect op de leerprestaties. De leerlingen van de tweede groep leraren presteerden significant beter op de toets. Flink en collega's concluderen (p.922): '...performance impairment was evidenced when children were taught by pressured teachers...' Kortom, leerkrachten en leerlingen gedijen beter in scholen die focussen op leren in plaats van presteren.

De 'Learning Powered Mind'

BLP wil een leercultuur doen ontstaan in scholen. Kernvraag is natuurlijk wat BLP verstaat onder het lerend vermogen. Wat zijn precies de leercapaciteiten die ontwikkeld moeten worden? Claxton (2001, 2002) is op basis van een review van onderwijskundig en psychologisch onderzoek tot een lijst gekomen van kenmerken en eigenschappen van de goede leerder, die hij heeft ondergebracht in een overzichtelijk raamwerk (vgl. Costa & Kallick, 2000). Dit raamwerk noemt hij de 'learning powered mind' en ziet er als volgt uit.

Beeld: www.buildinglearningpower.co.uk

Centraal staan de vier R's: Resilience, Resourcefulness, Reflectiveness, Reciprocity. Dit zijn de 'leerspieren' die BLP systematisch traint en versterkt. Per leerspier volgt een korte uitleg.

1. Resilience

Om goed te leren moeten leerlingen het vermogen ontwikkelen door te zetten en doortastend te zijn. Leerlingen die 'resilient' zijn, zoeken naar uitdaging, tolereren frustratie en onzekerheid, zetten door als het moeilijk wordt, gaan op in het leren en weten zich te focussen.

Perserverance
<i>Goede leerders laten zich niet gemakkelijk uit het veld slaan. Ze zetten door als er zich moeilijkheden voordoen, kunnen omgaan met negatieve emoties en frustraties en weten dat leerprocessen langzaam en onzeker kunnen verlopen.</i>
Managing distractions
<i>Goede leerders laten zich niet snel afleiden. Ze zijn zich bewust van de factoren die afleiden van het leren en weten de invloed van deze factoren te minimaliseren.</i>
Absorption
<i>Goede leerders kunnen opgaan in het leren. Ze zijn in staat om volledig en alleen gericht te zijn op het leren en 'flow' te ervaren.</i>
Noticing
<i>Goede leerders zijn aandachtig en pikken veranderingen in ervaringen tijdens het leren op.</i>

2. Resourcefulness

Leerlingen die 'resourceful' zijn, weten wat ze moeten doen, als ze niet weten hoe ze verder moeten. Ze beschikken over een rijk arsenaal aan bronnen en strategieën en weten wanneer ze welke bron en/of strategie het beste kunnen inzetten.

Questioning
<i>Goede leerders stellen zichzelf en anderen veelvuldig vragen. Ze weten wat goede vragen zijn en waarom dit goede vragen zijn.</i>
Capitalising
<i>Goede leerders maken gericht en effectief gebruik van de verschillende bronnen en middelen in de omgeving. Ze weten wanneer ze een middel of bron kunnen inzetten.</i>
Making Links
<i>Goede leerders leggen bewust constant verbanden tussen nieuwe informatie en de informatie die al aanwezig is en onderzoeken de implicaties en juistheid van de gelegde verbanden.</i>
Imagining
<i>Goede leerders stellen veelvuldig de vraag: 'Wat als....' Ze spelen in gedachten met informatie en onderzoeken de mogelijkheden van ideeën en gedachten.</i>
Reasoning
<i>Goede leerders zijn in staat om kritisch te redeneren en analyseren. Ze zijn in staat om ideeën en voorstellen kritisch te toetsen.</i>

3. Reflectiveness 4. Reciprocity

Reflectiviteit staat voor het strategisch inrichten van het leren. Het gaat enerzijds om het bewust worden van jezelf als leerder, anderzijds om het leren plannen, monitoren en evalueren van het leren.

Reciprociteit betreft het leren door, van en met anderen. Leerlingen moeten leren wanneer het handig en verstandig is om gebruik te maken van de ander bij het leren. Daarbij moeten ze leren hoe ze anderen kunnen helpen en hoe ze zo effectief mogelijk van elkaar kunnen leren.

Planning
<i>Goede leerders denken na over het leerwerk dat ze gaan verrichten. Ze weten wat het van ze vraagt en anticiperen op de moeilijkheden die er mogelijk zullen zijn. Ze stippelen, in gedachten en soms ook op papier, de leerroute uit.</i>
Revising
<i>Goede leerders volgen hun eigen leren en zijn in staat om plannen aan te passen als het leren niet naar wens verloopt.</i>
Distilling
<i>Goede leerders kijken naar wat en hoe er is geleerd. Ze kunnen duiden wat de essentie van de leerstof en het leerproces is geweest en kunnen plannen maken om verder te leren.</i>
Meta-learning
<i>Goede leerders kennen zichzelf als leerder. Ze weten hoe ze het beste leren, wat hun sterke en zwakke punten zijn en kunnen hierover met anderen in gesprek gaan.</i>

Interdependence
<i>Goede leerders weten wanneer het nuttig en nodig is om anderen te betrekken bij het leren.</i>
Imitation
<i>Goede leerders nemen effectieve leergedragingen en strategieën van anderen over.</i>
Collaboration
<i>Goede leerders beschikken over de vaardigheden en kennis die nodig om doelmatig samen te werken.</i>
Empathy and Listening
<i>Goede leerders hebben aandacht voor de ander en helpen anderen. Ze luisteren aandachtig, verplaatsen zich in de ander, proberen de ander te begrijpen en ook te helpen.</i>

Teaching Learning Power

Om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk scholen gaan werken aan het lerend vermogen van hun leerlingen, is BLP zo praktisch mogelijk gemaakt. Drie belangrijke kenmerken van de aanpak zijn: 1) leren expliciteren, 2) 'split-screen teaching', 3) 'stuck challenges' en 'wild topics'.

1. Leren expliciteren

BLP maakt leren onderwerp van gesprek, door de 'learning powered mind' expliciet te maken. In Engeland heeft men een mooie manier gevonden om de theorie te introduceren. Scholen koppelen de leerspieren aan voor de leerlingen betekenisvolle figuren. Op de Midsomer Norton Primary School zijn ze bijvoorbeeld gekoppeld aan de film Finding Nemo. De vader van Nemo staat model voor de leerspier 'resilience'. Hij blijft zoeken naar zijn zoontje, ondanks alle tegenslagen en onzekerheden. Dory, het verwarde visje dat de vader van Nemo op zijn zoektocht tegenkomt, is 'resourceful'. Ze zit vol ideeën en suggesties en probeert van alles uit. Door met behulp van deze figuren de leerspieren concreet te maken, kan er met leerlingen over worden gepraat. Hoe 'resourceful' ben jij? Toon je nu 'resilience'? Hoe zou je beter kunnen worden in het leren?

2. Split-screen teaching

BLP is niet iets wat je erbij doet. Het zit verweven in alle lessen. Een techniek die men in Engeland toepast, is split-screen teaching. Het idee is simpel en doeltreffend: iedere les worden de lesdoelen gecommuniceerd, maar daarbij wordt vermeld welke leerspier er getraind wordt. Een leraar natuur en techniek deed bijvoorbeeld proefjes met leerlingen om ze te leren over magnetisme. Daarbij gaf ze aan dat de leerlingen moesten oefenen met het stellen van goede vragen (questioning). Na ieder proefje moesten ze zich verplaatsen in een wetenschapper (imagination) en zoveel mogelijk vragen bedenken die de wetenschapper over het proefje zou stellen (questioning). De vragen werden aan het eind van de les verzameld en de leerlingen mochten de meest boeiende vraag kiezen.

3. Stuck Challenges & Wild Topics

Voor het trainen van leerspieren zijn gewichtige taken nodig. BLP spreekt in dit verband over 'stuck challenges'. Dit zijn uitdagende, realistische taken die aanspraak doen op alle vier de leerspieren. Niet alle onderwijsinhouden lenen zich hiervoor. Daarom is het

Guy Claxton.

Beeld: www.portrait.gov.au
(R. Haughton)

zaak 'wild topics' te vinden. Wild topics zijn:

Rijk: er kan veel ontdekt en geleerd worden

Uitdagend: het onderwerp bevat echte moeilijkheden voor de leerlingen

Echt: het oplossen van het probleem doet er toe

Relevant: het onderwerp sluit aan bij de interesses en zorgen van leerlingen

Onbekend: de leraar heeft niet op voorhand het antwoord

Divers: meerdere aanpakken en oplossingen zijn mogelijk

Vanzelfsprekend is het niet mogelijk om van alle leeractiviteiten stuck challenges te maken. Dat hoeft ook niet. In BLP-scholen bouwt men het gestaag op en uit. Iedere maandagochtend opent men bijvoorbeeld met 'de uitdaging van de week' en één keer per maand krijgen leerlingen een echte stuck challenge, waar ze in kleine groepjes voor langere tijd aan mogen werken.

Meer informatie:
www.buildinglearning-power.co.uk en
www.guyclaxton.com

BLP en daltononderwijs

Building Learning Power is een interessante aanpak, die aansluit bij het daltononderwijs. De kernwaarden van het daltononderwijs komen er duidelijk in tot uiting. Tegelijkertijd biedt BLP handreikingen om de daltonpraktijk te verbeteren en mogelijk zelfs om de visie aan te scherpen. Het hoogste doel van het daltononderwijs is nog altijd de 'fearless human being'. Volgens de Nederlandse Dalton Vereniging zijn dit mensen die ondernemend in het leven staan, wereldwijd, vaardig en vooruitdenkend zijn. Dat zulke mensen over een groot lerend vermogen beschikken, spreekt voor zich. BLP verheldert wat hieronder verstaan kan worden en het is een praktische manier om de leerkracht van leerlingen te vergroten. Het biedt het daltononderwijs concrete handvatten om doelgericht en bewuster te werken aan het 'leren' leren en helpt bij het versterken van de leercultuur op daltonscholen.

Literatuur en bronnen

Claxton, Guy (2001). Wise up: learning to live the learning life. Stafford: Network Educational Press Ltd.
Claxton, Guy (2002). Building learning power: helping young people become better learners. Bristol: TLO Limited.

Claxton, G., Chambers, M., Powell, G. & Lucas, B. (2011). The learning powered school: pioneering 21st century education. Bristol: TLO Limited.
Costa, A.L. & Kallick, B. (red.). Habits of the mind: a developmental series. Virginia: ACSD.
Dweck, C.S., Mangels, J.A. & Good, C. (2004). Motivational effects on attention, cognition and performance. In Dai, D.Y. & Sternberg, R.J. (Eds.). Motivation, emotion, and cognition: integrative perspectives on intellectual functioning and development (pp. 41-55). New York: Guilford Press.
Flink, C., Boggiano, A. & Barrett, M. (1990). Controlling teaching strategies: undermining children's self-determination and performance. Journal of Personality and Social Psychology, 59(5), 916-924.
Ormrod, J.E. (2011). Essentials of educational psychology: big ideas to guide effective teaching. Boston: Pearson Education.
Woolfolk, A. (2010). Educational psychology. New Jersey: Pearson Education.

36 Groepsverblijven

- 13 locaties
- 90 jaar ervaring
- 25 tot 500+ bedden
- Van tent tot kasteel
- Verzorgd & zelfverzorgd
- Betaalbaar & flexibel
- Betrouwbaar & veilig
- Jaarlijks > 600 scholen!

www.groepsverblijven.nl
of bel 0800 400 400 4

www.groepsverblijven.nl

Hoe zorgt u ervoor dat uw website als eerste gevonden wordt binnen de zoekresultaten van Google?

Opmax kan u hierbij helpen!

U heeft bekendheid genoeg?

Opmax uniek in Nederland:

GEEN RESULTAAT?

GEEN KOSTEN!

Opmax BV | telefoon +31 (0)475 85 49 94
e-mail info@opmax.nl | www.opmax.nl

De aanbeveling

Werken in verbeterteams

Wendy van Beurden

Het schoolteam heeft de aanbeveling gekregen om óók meer samen te werken. Het inhoud geven aan coöperatief leren en werken van kinderen vraagt een leerkracht die zelf ook kennis heeft van doelstellingen, structuren en die weet dat deze van essentieel belang zijn voor een optimale opbrengst.

Wanneer een school werkt met verbeterteams ervaren leerkrachten zelf wat de meerwaarde is van de deze democratische overlegstructuur.

Beeld: Dick de Haan

gevormd; in grote teams zijn er meer en grotere verbeterteams actief. Een team met parttimers vraagt een overlegstructuur waarbij rekening gehouden wordt met de dagen van beschikbaarheid, effectief tijdmanagement en diverse inspraakmogelijkheden.

Tips voor een vergaderstructuur

- Team A (maandag, dinsdag, woensdag) vergadert op dinsdag, team B (woensdag, donderdag, vrijdag) op donderdag.
- De agenda wordt een week voor de vergadering verstuurd. Leerkrachten kunnen per mail reageren.
- Een grote gekleurde cirkel die een week voor de vergadering op de teamtafel ligt, dient als inventarisatie van de rondvraag. Vragen hierop genoteerd kunnen al worden beantwoord door collega's.
- Hanteer een strak tijdschema. Drie kwartier volgens agenda, het tweede deel is voor de verbeterteams.
- Tijdens het overleg van de verbeterteams heeft de directie overleg met de leerteamleiders van de teams die er niet zijn (daarom fulltimers).
- Als afsluiting presenteren alle verbeterteams hun bevindingen aan het gehele team en wordt de voortgang besproken.

Een goede voorbereiding door de leidinggevenden van de opzet en begeleiding van verbeterteams en een passende vergaderstructuur, zijn van essentieel belang voor het effectief werken met verbeterteams, waardoor reflectie op onderwijs en ontwikkeling gewaarborgd zullen zijn.

Literatuur

Fullan, M., & Germain, C. St. (2010). Passie en kracht in schoolontwikkeling. Handboek voor het creëren van een verbetercultuur. Vlissingen: Bazalt.

Elke school ontvangt na de NDV-visitatie een rapport met enkele aanbevelingen ter verbetering van het daltononderwijs. DaltonVisie nodigt een daltonadviseur uit te bespreken hoe een schoolteam met zo'n aanbeveling aan het werk kan gaan.

Wendy van Beurden is daltonadviseur bij KPZ Wenke Daltonconsultants en directeur van openbare daltonschool de Achtbaan in Amersfoort. Meer informatie op www.wenkedaltonkpz.nl

Het werken met verbeterteams doet allereerst recht aan eigenaarschap in onderwijsontwikkeling. Het delen van leiderschap maakt dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het team wordt, om inhoud te geven aan een lerende, onderzoekende- en meer en meer opbrengstgerichte cultuur. Bij een goede organisatie en uitvoering zullen de teamleden vertrouwen en energie ervaren om complexere zaken aan te pakken.

Verbeterteams houden zich bezig met verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Fullan en Saint Germain (2010) onderscheiden hierbij de volgende fases voor verbetering: 1. Aan de slag... begin bij overtuiging, 2. Kijk dieper... let op wat ertoe doet, 3. Onderneem actie... voer verbetering in, 4. Zorg dat je elkaar begrijpt... bouw een gemeenschappelijke taal op, 5. Kijk verder... laat je inspireren, 6. Persoonlijke reflectie... trek je conclusies voor de toekomst. Hun boek is zeker een aanrader voor scholen die inhoud willen gaan geven aan leer-/verbeterteams.

Om een doorgaande lijn te waarborgen zijn in een verbeterteam, bestaande uit twee tot vijf mensen, alle bouwen vertegenwoordigd. Per verbeterteam is er een teamleider (bij voorkeur een fulltimer) die het proces bewaakt en die de terugkoppeling verzorgt naar de directie. Ieder teamlid maakt deel uit van een verbeterteam.

Een team met fulltimers heeft diverse mogelijkheden om een overlegmoment te plannen. In kleine teams kunnen verbeterteams van twee personen worden

Vlaamse belangstelling voor dalton

Tess Berghmans

Op donderdag 13 september begon ik 's morgens vroeg om half zeven aan de lange reis richting Deventer. Een lange reis is het zeker, want ik kom uit Antwerpen. Een stad waarin vele honderden scholen zijn, maar waarin de meeste mensen bij het woordje 'dalton' enkel aan Lucky Luke denken. Ik geef toe, ik was ook zo. Maar na een eerder bezoekje aan de pabo van Saxion, waar ik over het daltononderwijs in Nederland hoorde, werd ik hierdoor zo gefascineerd dat ik besloot mijn bachelorproef over dit onderwerp te schrijven. In dit artikel wil ik kort verslag doen van mijn bezoek en van mijn bevindingen.

*Daltonschool De Hagenpoort in Deventer.
Beeld: René Berends*

Kennismaking via een uitwisselingsprogramma

De Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen, waar ik op de lerarenopleiding basisonderwijs zit, heeft een samenwerkingsrelatie met de pabo van Saxion in Deventer. Al een paar keer bezocht een groep Nederlandse docenten en studenten ons in Vlaanderen. Afgelopen voorjaar bezocht ik met een groep studenten Nederland. Samen met Nederlandse studenten zijn we een paar dagen in Orvelte geweest en op de pabo hebben we een aantal lessen gevolgd.

Tijdens ons bezoek kreeg ik te horen dat er in Nederland meer dan 400 daltonscholen zijn en dat er voor de leraren op deze scholen speciale opleidingen zijn. Dat grote aantal verraste me en het wekte mijn nieuwsgierigheid: waarom is deze vorm van vernieuwingsonderwijs in Nederland zo populair? Op de Hogeschool in Antwerpen had ik over daltononderwijs weinig gehoord of gelezen. Toen ik voor mijn bachelorproef, een soort eindwerkstuk dat elke student aan het eind van zijn opleiding moet schrijven, een origineel onderwerp zocht, was de keus snel gemaakt. Het moest over het daltononderwijs gaan!

Schoolbezoek

Na het nodige gelezen te hebben, legde ik via een aantal mailtjes contact met één van de daltonopleiders in Deventer. Hij was bereid om me nog meer informatie te geven, maar wilde me ook graag ontvangen. En nog leuker: me meenemen naar een daltonschool in de stad! Ik was dolenthousiast dat ik het eindelijk eens in het echt ging zien!

In Deventer aangekomen, konden we lopend naar de openbare daltonschool De Hagenpoort, in het hartje van het oude stadscentrum. Het schoolgebouw stamt uit 1894 en is voor de zomervakantie helemaal verbouwd. De directrice, mevrouw D. de Witt, stond ons bij de deur al op te wachten. Na een vriendelijk ontvangst met koffie en thee, leidde zij ons trots persoonlijk rond langs alle groepen van haar school.

Zonder herrie, zonder toezicht

Het werd me al snel duidelijk dat je lang niet alles uit de boeken hoeft te leren. Ik was tijdens de rondleiding door de school meermaals verbaasd. Drie kleuters die zelfstandig, zonder direct toezicht en ook zonder herrie op de gang een puzzel maken, was voor mij ondenkbaar. Een klas binnenstappen en merken dat

zowat elke leerling iets anders is aan het doen en dat zonder onrust, vond ik nog geweldiger. In één groep vertelden kleuters me hoe ze met het planbord werken. In een andere groep vertelden leerlingen me over hun weektaak.

Mevrouw De Witt wees me in een bovenbouwgroep op vier kinderen die samen voor een beeldscherm aan het overleggen waren. Werd hier gekletst, over andere dingen gepraat dan het schoolwerk? Dat zou je al snel verwachten. Toen we echter even het overleg van de kinderen bleven observeren, bleken ze samen een probleem uit het werk te bespreken en samen naar oplossingen te zoeken. Goed dat de leerkracht de kinderen niet terechtheest! Ze waren serieus aan het leren. In de hoogste groepen is een zelfgemaakt kaartsysteem in gebruik met leuke, interessante opdrachten voor het keuzewerk. Leerlingen waren er met plezier mee aan het werk.

Interessant vond ik dat de daltonwerkwijze ook terug te vinden is in de organisatie van de school. Mevrouw De Witt vertelde bijvoorbeeld, dat zij niet elk jaar zelf, als directeur, de verdeling van de leerkrachten over de groepen maakt. Dat wordt in het team samen gedaan, zodat leerkrachten kunnen meebeslissen hoe ze over

de groepen verdeeld gaan worden.

Ook het werken met mini-teams vond ik interessant. Een aantal leerkrachten krijgt de verantwoordelijkheid over een grotere groep leerlingen, bijvoorbeeld zestig leerlingen in de kleutergroepen. De verantwoordelijke leerkrachten kunnen dan zelf een groepsverdeling en een rooster maken. Soms kan één leerkracht dan een grotere groep leerlingen onder zijn hoede nemen, zodat een andere leerkracht dan een kleiner groepje intensiever kan begeleiden. Leerkrachten mogen dat zelf bepalen!

Niet een methode maar een visie

Wat me uit de theorie allemaal een beetje idealistisch leek, heb ik nu in het echt wel gezien! Dalton is niet een methode, het is een visie waar elk lid van de school moet achter staan. Voor mij is het duidelijk dat kinderen pas verantwoordelijkheid leren dragen, als ze verantwoordelijkheid krijgen, dat ze pas zelfstandig worden als ze zelfstandig op school mogen leren en dat ze socialer worden, als ze daar op school mee oefenen. Bovendien heeft de beste vrijheid zijn grenzen!

In Vlaanderen wordt sinds een aantal jaren op een paar scholen ook geëxperimenteerd met daltononderwijs. Ik ben benieuwd hoe het er daar aan toe gaat!

Tess Berghmans is student aan de lerarenopleiding van de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen, België.

Kom in actie voor Peru

Peru: In het dorp Huarahuara staat een school voor Indianenkinderen. Het dorp ligt 4.000 meter hoog in de bergen. Er komen bijna geen andere mensen. De overheid stuurt leerkrachten om les te geven. Maar zij spreken vaak alleen Spaans, terwijl de Indianen een eigen taal spreken: het Quechua. Dat is lastig voor de Indianenkinderen. Ze snappen soms niet eens waar de les over gaat. Edukans helpt zodat leerkrachten Quechua leren. En via de computer is er nu ook geschikt lesmateriaal. Nu leren kinderen eerst lezen in hun eigen taal en daarna leren ze ook Spaans. Daar worden ze pas echt wijzer van!

Voer actie voor goed onderwijs voor Indianenkinderen in Peru en vraag de kant en klare leskrant wereldoriëntatie gratis aan voor elke leerling.

Kijk op www.edukans.nl/scholenvoorscholen.

"Kinderen hoog in de bergen moeten dezelfde kansen krijgen als de kinderen in de stad."

directeur Julius

Meester Jèsus vertelt over zijn ICT lessen op de Huarahuaraschool

WIN DEZE KAST

t.w.v.
750,-
incl. print

een mooie foto

Bedenk een originele
bedrukking voor
deze kast en maak
kans om voor jouw
school deze kast
(met print) te
winnen!

grafitti

cijfers
& letters

KEWLOXKASTEN PASSEN IN ELKE SCHOOLOMGEVING

De kast hier getoond is 182cm hoog 100cm breed en 52cm diep. 4 ruime opbergvakken voor dozen, kratten, spellen, etc. De prijs is € 299,- Kewloxkasten kun je eenvoudig online ontwerpen en bestellen op [kewlox.nl](http://www.kewlox.nl). Wandkasten, vitrines, alles wat een school aan opbergruimte nodig heeft kan Kewlox leveren. Kijk voor mooie voorbeelden op www.kewlox.nl/school. Kewloxkasten in het echt bekijken of behoefte aan advies? Je bent van harte welkom in onze showrooms. Ook komen wij graag langs op jouw locatie. Showroom Nieuwegein Ravenswade 98b 030 231 40 41 Showroom Amsterdam Overtoom 205 020 412 13 00

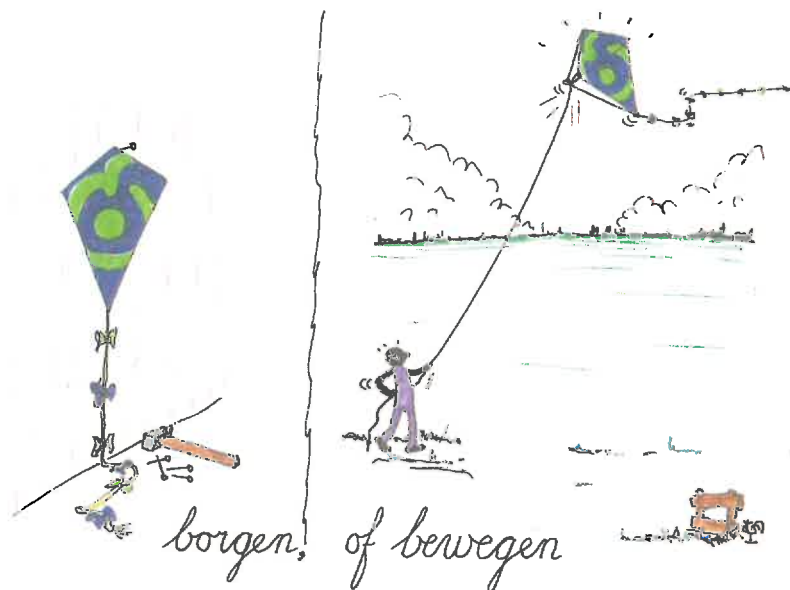
KEWLOX®

Een kanttekening bij borging als kernwaarde

Houd dalton in beweging

Dick de Haan

Deze maand neemt de Algemene Leden Vergadering van de NDV een besluit over de indicatoren waarmee de nieuwe kernwaarden van dalton worden bepaald. Eén van die kernwaarden is borging. Ik maak me zorgen over deze kernwaarde: is borging wel écht een kernwaarde van daltononderwijs?

Beeld: Dick de Haan

De totstandkoming van het lijstje kernwaarden begon zeer vooruitstrevend, in alle openheid en met inspraak uit alle lagen van de NDV. Vervolgens bleken alle suggesties op mysterieuze wijze te zijn samengevat tot de inmiddels vastgestelde zes kernwaarden, maar toch voelt de keuze voor de toegevoegde drie – reflectie, doelmatigheid en borging – ongemakkelijk; ze richten zich namelijk niet op ontwikkelingsaspecten van de leerling.

Voor mij is een kernwaarde van een onderwijsvisie datgene wat je bij de leerling tracht te weeg te brengen. Dat herken ik minder terug in deze drie. De respectievelijke visitatie-indicatoren bieden wat dat betreft ook weinig houvast, omdat ze veel te algemeen zijn geformuleerd. Bij de indicatoren van borging blijft de leerling zelfs geheel buiten beschouwing, terwijl borging ook opgevat kan worden als het doen beklijven van leerinhouden bij leerlingen. Dat de NDV met haar interpretatie van borging de leerlinggerichte waarde lijkt te negeren, verhoogt mijn ongemak bij deze kernwaarde.

Misschien moeten we de kernwaarden begrijpen als typische kenmerken van daltonscholen? Eigenschappen waarmee daltonscholen zich onderscheiden van andere scholen? Het zou kunnen dat in daltonscholen meer (en beter?) aan reflectie wordt gedaan en dat leerkrachten daar veel doelmatiger werken... En borging is voor onszelf, inwoners van daltonland, langs de weg van licenties, certificaten en visitatie onmiskenbaar een krachtige vorm van kwaliteitsbewaking, dus een poging tot waarborgen van het daltonconcept in de scholen. Je zou het daarom een kernwaarde kunnen noemen, weliswaar zonder leerlingcomponent.

Niettemin vrees ik toch dat we met de huidige indicatoren een essentieel aspect van borging blijven verwaarlozen en dat is nu juist een aspect waarmee daltonscholen zich werkelijk kunnen profileren ten opzichte van andere scholen: continuïteit. Borging mag niet alleen bestaan uit het vaststellen en vastleggen van het daltonconcept, maar moet vooral gericht zijn op het in beweging houden van daltonontwikkeling.

Uit wetenschappelijk onderzoek naar schoolverbetering (lees: activiteiten voor daltonontwikkeling) in daltonscholen komt onder andere als opmerkelijk resultaat naar voren dat daltonscholen zeer actief kunnen zijn om hun daltonconcept te ontwikkelen, maar als een bepaald gewenst niveau is bereikt, lijkt vrijwel alle activiteit te stoppen. Niet zo verwonderlijk, zou men zeggen, want blijkbaar is de school tevreden met het behaalde resultaat. Hetzelfde onderzoek toont echter ook aan, dat toenemende activiteit in scholen op het gebied van schoolverbetering (daltonontwikkeling) een positief effect heeft op onderwijskwaliteit en -opbrengsten. Dat wijst erop dat het de moeite loont om als daltonschool voortdurend te werken aan schoolverbetering.

Is borging een kernwaarde? Door continuïteit als belangrijkste factor daarin te benadrukken kan het tenminste een typisch en waardevol kenmerk genoemd worden.

Ik bepleit daarom wijsheid en bezinning op dit punt en wens de deelnemers aan de ALV veel kritische inbreng toe.

Daltonscholing: gedeelde verantwoordelijkheid

Mieke van der Kroon

Op de Helen Parkhurst Scholengemeenschap in Almere zijn docenten nauw betrokken bij de organisatie van hun eigen nascholing. In dit artikel beschrijft Mieke van der Kroon hoe deze gedeelde verantwoordelijkheid voor scholing is georganiseerd vanuit een eigen Expertise Centrum.

Docenten willen zich scholen

Vaak klagen schoolleiders over de landelijke scholingsaanpak: docenten zouden niet te porren zijn zich buiten de lesuren om, bij te scholen. Wat is er aan de hand? Leerlingen laten leren is dé grote uitdaging van iedere leraar. Dat vraagt niet alleen om gedegen vak-kennis, maar ook om meesterschap in klassenmanagement, didactiek en pedagogisch handelen. Bovenal vraagt het om een lerende, nieuwsgierige instelling. Ontberen docenten die houding, zoals veel schoollei-

ders beweren?

Binnen de dagelijkse schoolpraktijk blijken docenten wel degelijk behoefte te hebben zichzelf te blijven ontwikkelen. Ze zijn alleen ontevreden over de manier waarop dat momenteel gebeurt. De docenten willen eigenaarschap, iets te zeggen hebben over wat voor soort scholing ze krijgen en de wijze waarop deze plaatsvindt. Met andere woorden: zij willen betrokken worden bij de totstandkoming en de inhoud van hun eigen leren.

De wens van docenten om te leren, om zich verder te bekwamen, is dus aanwezig. Er moet alleen een verandering plaatsvinden in de wijze waarop aan die behoefte tegemoet wordt gekomen.

Juist op een daltonschool zouden we moeten nadenken over autonoom, eigenaarschap en concrete toepasbaarheid van scholing. In het boekje Samen leren in Dalton van Jacqueline Lucas (2004) staat: 'De leerling moet in toenemende mate verantwoordelijkheid dragen in het eigen leerproces. Als er meer verantwoordelijkheid wordt gegeven, krijgt het kind meer mogelijkheid zelfstandig te werken en te leren.' Wat mij betreft kan overal waar 'leerling' staat ook 'docent' worden gelezen.

Tips om docenten meer te betrekken bij hun scholing

De vraag is natuurlijk hoe je docenten betrokken krijgt bij hun scholing? Op grond van eigen ervaring een aantal tips:

1. Ontwerp een scholingsconcept dat bij je school past.
Onze school was nog maar net opgestart toen ik er kwam werken. Met vallen en opstaan leerden we over de daltononderwijspraktijk. We gingen op onderzoek uit, gingen langs bij daltonscholen, studeerden. De rector vormde een scholingsgroep en gaf deze de verantwoordelijkheid om een scholingsplan te maken die bij de ontwikkeling in de school aansloot. De groep kreeg zelf de verantwoordelijkheid om het totale scholingsgeld op te nemen in het plan. Achteraf gezien was dit een fantastische, activerende actie. Inmiddels zijn we tien jaar verder en is uit de scholingsgroep het Expertise Centrum Helen Parkhurst Almere voortgekomen.

Mieke van der Kroon Beeld: Gon Kiesewetter

Mieke van der Kroon (1958) is werkzaam als docente lichamelijke opvoeding op de Helen Parkhurst Scholengemeenschap in Almere. Daarnaast is zij scholingscoördinator en geeft zij leiding aan het Expertise Centrum Helen Parkhurst Almere.

2. Maak docenten medeverantwoordelijk voor scholing. Naast het inhuren van externe experts bleek op de Helen Parkhurst ook behoefte aan eigen, interne expertise. 'Train de trainer'-cursussen waren een succes en pasten goed bij onze visie om bijzondere en talentvolle docenten tot trainer op te leiden. Een goede trainer zijn vereist andere vaardigheden dan een goede docent zijn. Je zult experts dus moeten opleiden. Dit opleiden van eigen docenten tot trainers en experts geeft mensen een extra motivatie om nog beter te worden in wat ze doen. Met andere woorden: het stimuleert de eigen ontwikkeling van de experts/docenten. Bovendien geeft het delen van expertise – zowel binnen de eigen school als daarbuiten – een enorme groei-impuls.

3. Werk in een cyclus en maak een scholingsplan. Elk jaar worden er in mei en juni plannen gemaakt voor het komend schooljaar. De speerpunten van de school en de afdelingen worden hier gekozen en besproken. Het is dan mijn taak als scholingscoördinator om van al die speerpunten en scholingsvragen één scholingsplan te maken.

Docenten kunnen ook individueel een scholing buiten school aanvragen. We proberen de wensen van docenten te beoordelen en te honoreren, mits deze passen binnen de kaders van scholingsspeerpunten die we gezamenlijk vaststellen.

In juni doe ik mijn rondes door de school; van schoolleiding en docenten tot ondersteunend personeel. Ik vraag hen wat ik voor ze kan betekenen, wat ik kan doen zodat zij het volgende schooljaar hun doelen kunnen halen.

Vóór de zomervakantie ligt er dan een plan klaar én een financiële onderbouwing.

Het plan wordt vervolgens besproken binnen het managementteam en de medezeggenschapsraad. In september verschijnt er een scholingsboekje met daarin een aanbod van diverse scholingsmogelijkheden.

4. Ontwerp eigen scholing en scout expertise in je school.

We hebben samen met Hogeschool Utrecht (HU) een daltonopleiding ontworpen. Wij kwamen met input van de werkvloer en samen met de HU ontstond er een opleiding Dalton VO en werden er door hen twee docenten opgeleid tot daltonopleider. Maar ook op het gebied van ICT en didactiek hebben we flink aan de weg getimmerd. Inmiddels hebben we een docent die een scholing heeft ontworpen over ICT als hulpmiddel bij het leren. En we hebben twee coaches die samen met de Universiteit Utrecht een scholing op maat hebben gemaakt voor docenten die al twintig jaar voor de klas staan.

Per schooljaar hebben we gemiddeld acht docenten die 30 tot 100 klokuren per jaar actief zijn voor het expertisecentrum. Ik betaal de schoolleiding 35 euro

per klokuur en door interne en externe opdrachten verdien ik dit geld makkelijk weer terug. Zo hebben we dus een klein bedrijfje in de school.

5. Maak gebruik van expertise van leerlingen bij scholing.

Onze leerlingenraad kwam vorig jaar speciaal vragen of ik ze wilde betrekken bij onder andere het jaarlijkse daltoncongres op onze school. Als het over dalton ging hadden zij ook iets te melden; ze wilden graag een bijdrage leveren. Fantastisch. En dom dat ik daar niet eerder aan had gedacht. Op 20 maart 2013 geven leerlingen op ons daltoncongres po / vo samen met een externe trainer een workshop, getiteld: Wat maakt een goede daltonles een efficiënte les?

Gebruik maken van expertise leidt tot succes

Om kort te gaan: ik geloof heilig in het gebruik maken van expertise van docenten. Zij staan per slot van rekening met beide benen in de praktijk. Het is vreselijk zonde die kennis links te laten liggen. Datzelfde geldt voor leerlingen: ook zij zouden meer betrokken moeten worden bij de totstandkoming van scholing. Al deze aanwezige kennis, aangevuld met externe trainingen – van APS tot hogescholen – biedt in mijn ogen aantrekkelijke scholingsmogelijkheden. En cruciaal is dat leraren zich gekend en betrokken voelen bij het maken van beslissingen die hén aangaan.

Literatuur

Lucas, J. (2004), Samen leren in Dalton en vmbo, negen portretten, Antwerpen- Apeldoorn: Garant.

Tips voor interne professionalisering

1

Ontwerp een scholingsconcept dat bij je school past

2

Maak docenten medeverantwoordelijk voor scholing

3

Werk in een cyclus op basis van een scholingsplan

4

Ontwerp een eigen programma en schakel talentvolle collega's in

5

Betrek ideeën van leerlingen erbij

Beeld: Daltonvisie

Dalton worden, dalton blijven

René Berends

Als een schoolteam of schoolbestuur tegenwoordig besluit om 'dalton' te worden, dan gaat daar een grondige voorbereiding aan vooraf. Dat is niet altijd zo geweest, getuige de geschiedenis van het 'daltoniseren'.

Po- en vo-scholen kunnen ter ondersteuning van hun daltonontwikkeling bij de NDV de informatiebrochure 'Daltonschool worden en blijven' aanvragen.

Als Parkhurst in 1919 haar eigen schooltje begint, komen veel belangstellenden op bezoek. Zo ook Belle Rennie, een onderzoekster die op zoek is naar ideeën voor geïndividualiseerd onderwijs voor oudere kinderen. Rennie schrijft over haar bevindingen in mei 1920 twee artikelen in *The Times*, met ongekende gevolgen. Honderden Britse scholen starten experimenteren met Parkhursts Laboratory Plan. Als eerste Rosa Bassett, hoofd van de Secondary County School for girls in Streatham. Slechts een paar weken voor de zomervakantie schijnt ze gezegd te hebben: 'Give it a try!' en voert zij het Plan in. De eindexamenleerlingen moeten na het examen nog een goede maand beziggehouden worden. En dan is wat training in zelfstandigheid en het leren omgaan met vrijheid van werkplanning nog niet zo gek! Iedereen reageert enthousiast, zodat in augustus het Plan op de hele school ingevoerd wordt.

Ook de beginfase van het daltononderwijs in Nederland telt vele anekdotes over spontane, enthousiaste invoeringen, maar ook over kinderziektes en teleurstellingen. Zo'n verhaal betreft die van de invoering op de openbare lagere Plantageschool in Amsterdam. Het schoolhoofd, mejuffrouw Schali, gaat in 1925 naar Engeland op studiereis, om vervolgens, samen met een collega, in haar vijfde klas een daltonexperiment te starten. Coster (1956) citeert uit het dagboek van Schali: '11 jan. De vorige week bij 't debuut al veel pech te constateren (...) Mej. Z... is maandag van 2 - 3, dinsdag van 2 - 3.30, donderdag van 2 - 3.30 in de dalton-klasse in functie geweest. Toen gaf zij het op! Na 4 uur proef! 't Geschuifel soms, 't samen spreken een enkele keer, de correctie daar tussen door, maakten haar overstuur. Gebrek aan zelfvertrouwen

Spelenderwijs dalton ontwikkelen?

Beeld: Dick de Haan

en ook 't gemis van de overtuiging, dat het zó voor kinderen beter is, zijn hier oorzaak van. Met mej. Z... had ik alle voorbereidingen besproken en overwogen - geen rapport werd verzonden zonder ernstige onderlinge bespreking. En toch dit fiasco! Het idee van een reeks van Daltonklassen, als eenheid, is dus vervallen. 't Wordt een proef van één persoon.'

Jan Diemer, oud-voorzitter van de NDV, schrijft voor zijn hoofddakke een scriptie over het daltononderwijs. Daarin stelt hij dat de Eerste en Derde Daltonschool in Amsterdam na de Tweede Wereldoorlog eigenlijk weer gewone, klassikale scholen geworden waren en dat voor hen de naam daltonschool net zoiets was als de naam Theo Thijssenschool, een naam zonder verbintenis met het daltongedachtegoed. Overigens zijn beide scholen later weer 'echte' daltonscholen geworden (Berends & Sanders, in press).

In de jaren tachtig ontstaat de behoefte om vast te leggen wat dalton is en wordt er nagedacht over hoe het daltongehalte verhoogd en hoe daltonkwaliteit geborgd moet worden. Door het APS en de Stichting Dalton Nederland (SDN) wordt er rond 1990 cursusmateriaal ontwikkeld voor aspirant-daltonscholen, met onder andere een uitgebreid oriëntatie- en implementatiepakket, bestaande uit stappenplannen, invoeringsprogramma's, een daltonvademecum en zelfs een ganzenbordspel. Op dit soort cursusmateriaal is doorontwikkeld, waardoor aspirant-daltonscholen tegenwoordig uitgebreide scholingstrajecten kunnen volgen, vaak inclusief proefvisitaties en waardoor leerkrachten een opleiding kunnen volgen voor het, binnen de vereniging erkende, daltoncertificaat.

Literatuur

Berends, R. & Sanders, L. (in press). De geschiedenis van het daltononderwijs in Nederland. Deventer: SDUP.
Coster, L. (1956). Hoe het begon. Dalton, jrg. 8, p. 60-68.

Te bestellen bij:
Boekhandels
www.saxiondalton.com
www.bol.com

Saxion Dalton
University Press

Per uitgave €24,95

Saxion Dalton University Press

een nieuwe reeks boeken over het daltononderwijs

Doel van Saxion Dalton University Press (SDUP) is om voor een breed, nationaal en internationaal publiek een reeks boeken te publiceren over onderzoek naar het daltononderwijs. De reeks zal worden gekenmerkt door een aantal verschillende invalshoeken, die tezamen een gevarieerde bijdrage zullen leveren aan de kennisbasis over het daltononderwijs en die waardevol zijn voor de onderwijspraktijk. Afwisselend zullen er boeken verschijnen met een historische, onderwijsfilosofische en/of onderwijsempirische invalshoek.

Vragen of opmerkingen?
info@saxiondalton.com

Wenke
Dalton
consultants

**Katholieke
Pabo Zwolle**

opleiding – training – begeleiding **Daltononderwijs**

KPZ Wenke Daltonconsultants biedt een breed aanbod aan opleidingen, trainingen en begeleiding voor leerkrachten, schoolleiders en teams.

Binnenkort starten de volgende opleidingen:

- **daltonleerkracht**
- **daltoncoördinator**
- **daltondirecteur**
- **dalton pedagogisch medewerker**

Kijk voor de actuele startdata van de verschillende opleidingen in uw regio op www.wenkedaltonkpz.nl.

Katholieke Pabo Zwolle
Ten Oeverstraat 68
8012 EW Zwolle

☎ 038 425 7620
☎ 038 421 0914
✉ dalton@kpz.nl

www.wenkedaltonkpz.nl